Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kuntapyörät

Maallemuuttajat 2030
- Jotta maaseudulla olisi mukavampi asua -

LAB University of Applied Sciences

LUT University

Kaikkea ei tarvitse omistaa itse

Mitkä kuntapyörät?

Kuntapyöriä voi sanoa kuntien vastineeksi kaupunkipyörille, jotka ovat jo tuttu näky useassa kaupungissa. Siinä missä kaupunkipyörät ovat yleensä kaikki samannäköisiä, kuntapyöristä voi löytyä persoonallisempiakin yksilöitä. Kaupunkipyörien takana on yleisesti niihin erikoistunut yritys, mutta vähälukuisempia kuntapyöriä voi hallinnoida esimerkiksi kunta, yhdistys tai paikallinen yrittäjä/yrittäjäjoukko sivutoimena.

Kuntapyörät mahdollistavat satunnaisen pyöräilyn niille kuntalaisille, joilla ei syystä tai toisesta ole omaa pyörää. Pyörää voi käyttää asioilla käymiseen tai ihan vain paikallisesta luonnosta tai uimarannasta nautiskelemiseen. Yhtä lailla pyörät hyödyttävät myös paikkakunnalla kyläilijöitä.

Kuntapyörät monipuolistavat liikkumismahdollisuuksia ja voivat sujuvoittaa arkielämää. Jos pyöräilyllä on mahdollista korvata autolla ajoa, kiittävät siitä niin polkijan kunto kuin ympäristökin. Etenkin satunnaiselle pyöräilijälle kuntapyörät ovat hyvä vaihtoehto – kaikkea ei tarvitse omistaa itse!

Kuinka lainaus-toiminta pyörii?

Pyörien lainaajat

Lainaajia ovat sekä paikalliset asukkaat että vierailijat, jotka lainaavat pyöriä. Jos pyörien lainaaminen on maksullista, lainaajat osallistuvat kuntapyörätoiminnan tulonmuodostamiseen.

Kuntapyörätoimija

Kuntapyörätoimija on halukas pyörittämään toimintaa. Hän huolehtii arjen pyörittämisestä eli pyörien lainaustilanteista ja palautuksista. Lisäksi toimija huolehtii, että pyörät ovat asianmukaisesti huollettuja ja että niiden määrä on oikeanlainen eri lainauspisteillä. Toimijana voi olla myös useampi yhteisö tai henkilö.

Kunta

Kunnan rooli ei ole välttämätön, mutta se voi olla mukana useassakin roolissa. Kunta voi tilata kuntapyörät ulkoiselta toimijalta, olla avustamassa toiminnan aloittamisessa, tarjota tiloja toimijan käyttöön, auttaa viestinnässä tai vastata koko toiminnasta itse (lainaamotoimija ja projektin vetäjä).

Projektin vetäjä

Projektin vetäjä voi olla sama taho kuin kuntapyörätoimija. Vetäjä käynnistää projektin ja suunnittelee yhdessä muiden toimijoiden kanssa käytännön asioita, kuten kuinka lainausprosessi saadaan sujuvaksi ja mitä sääntöjä lainaustoimintaan liittyy. Vetäjä voi huolehtia myös markkinoinnista.

Maallemuuttajat 2030 -hankkeen kuntapyörä-toimintamalli

Maallemuuttajat 2030 -hankkeen ja **Hollolan kunnan** järjestämässä pilotissa kuntapyörätoimi-joina toimivat pääkirjasto ja Kinnarin tila omien normaalien aukioloaikojensa puitteissa.

Hollolan kunta hankki kierrätetyt pyörät, kun-nostutti ne ja lisäsi korit sekä logot. Kunta huo-lehti myös pyörien kesän aikaisista huolloista ja kuljetuksista. Hankehenkilöstö auttoi käyttöeh-tojen ja lainaussysteemin laatimisessa, tuotti materiaalia ja mainosjulisteet toiminnasta sekä toteutti kyselyn arvointoineen pyörien lainaajille. Viestintää hoitivat sekä kunta että hankehenkilö-kunta.

Pyörien lainaajien joukossa oli niin hollolalaisia kuin ulkopaikkakuntalaisiakin.

Hollola
Hollola
#hollola
#mentaloomtaa

Kuinka liikkeelle kuntapyörätoiminnassa?

» **Ottakaa selvää mahdollisista tahoista, jotka voisivat olla kiinnostuneita toiminnan pyörittämisestä.** Tahoja voi olla yksi tai useampi. Lainaussysteemistä riippuen voi olla hyvä huomioida, että suunnitellun lainauspisteen/-pisteiden aukioloajat ovat sopivat toimintaan.

» **Miettikää, millä systeemillä lainaus tapahtuu**. Jos lainaus tapahtuu paperilomakkeella, tarvitaan paikalle henkilökuntaa. Pyörän varauksen voi hoitaa esimerkiksi myös nettikalenterilla ja avaimen voi jättää koodilliseen lokeroon, mikä ei vaadi henkilökuntaa paikalle vaan muita resursseja sen sijaan.

» **Lainausehdot ja -säännöt** kannattaa miettiä ja kirjata ylös. Lisäksi lainaajan on hyvä allekirjoittaa ehdot joko lainauslomaketta täyttäessään tai nettivarauksen vahvistaessaan. Parin sivun päästä voit tutustua Hollolan kuntapyörien ehtoihin.

» **Ovatko pyörät lainattavissa ilmaisena vai maksua vastaan?** Pilotissa pyörät olivat ilmaisia, mutta lainaajat olisivat voineet maksaa myös muutaman euron arvoisen maksun. Pyöristä voi myös myydä mainostilaa esimerkiksi yrityksille.

» **Pyörien visuaalinen ilme.** Tästäkin lisää hieman tuonnempana.

Kuinka liikkeelle kuntapyörätoiminnassa?

Pyörien hankinta

Kannattaa lähteä liikkeelle sopivan pienellä pyörämäärällä, esimerkiksi 3–5:llä lainauspistettä kohden. Pyöriä voi hankkia käytettynä kierrätyskeskuksesta, poliisihuutokaupasta tai lahjoituksina.

» *Onko tarvetta hankkia lapsille sopivia pyöriä heti alkuun?*

Kunnostus ja ehostus

Jos työkalut pysyvät omissa käsissä ja aikaa on, voi pyörien huollon suorittaa itse. Pyörät voi huollattaa myös muualla. Korit ovat oiva lisä pyöriin.

» *Pyöriä kannattaa ehostaa yhteneväisiksi tai brändin mukaisiksi esimerkiksi maalaamalla ja/tai lisäämällä logotarra tai –kyltti.*

Muut tykötarpeet

Pyörien kanssa lainattavissa olisi hyvä olla myös kypäriä, joita tieliikennelakikin usuttaa käyttämään. Hämärällä ja pimeässä ajaessa pyörissä tulee olla valkoinen valo eteenpäin ja punainen valo taaksepäin.

» *Voi olla tarpeen hankkia työkalupakki, joka sisältää esimerkiksi pyöränpumpun, puhdistusliinoja pyörän desinfiointiin, sekä työkalun ohjaustangon sekä satulan säätämiseen.*

Kun pyörät ja varaussysteemi ovat kunnossa, on aika julistaa kuntapyöräkausi alkaneeksi!

Kauden loppumisajankohdan voi suunnitella etukäteen tai toimia tilanteen ja sään mukaan.

Esimerkki Hollolan kuntapyörien lainausehdoista:

Lainausehdot

Lainatessasi kuntapyörän, hyväksyt seuraavat ehdot:

Kuntapyörät on huollettu ja testattu Hollolan kunnan toimesta, mutta kunta ei voi taata, etteikö pyörissä esiintyisi äkillisiä vikoja.

Lainaaja on vastuussa omasta turvallisuudestaan ja sitoutuu noudattamaan Suomen tieliikennelainsäädäntöä.

Lainaaja on vastuussa pyörän tai välineiden tahallisesta vahingoittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Ongelma- ja vahinkotilanteissa ota yhteyttä asiointipalveluun, puh. 000 000 0000

Hollolan kunta ei vastaa pyörien desinfioimisesta. Lainauspisteestä on kuitenkin saatavilla desinfiointi-tarvikkeet, joita käyttäen jokainen voi desinfioida halutessaan pyörän ennen käyttämistä.

Mikäli sinulla ei ole pyöräilykypärää, voit lainata sellaisen lainauspisteestä.

Lainauspisteestä on saatavilla myös pyöränpumppu ja työkalut penkin ja ohjaustangon säätämiseksi.

Halutessasi voit lunastaa asiointipisteestä mukaasi myös opaskartan.

Miltä kuntapyörät näyttävät

Kannattaa antaa pieni hetki ja ajatus myös kuntapyörien ilmeeseen ja graafiseen ohjeistoon. Ohjeistus on vapaaehtoinen, mutta siitä on hyötyä pidemmällä aikavälillä. Sen avulla teette pyöristänne tunnistettavampia, kun pyörien lisäksi kaikki mainonta ym. materiaali toistaa pyörien ilmettä. Näin myös käyttäjien on helpompi luoda mielikuva kuntapyöristä ja niiden toiminnasta.

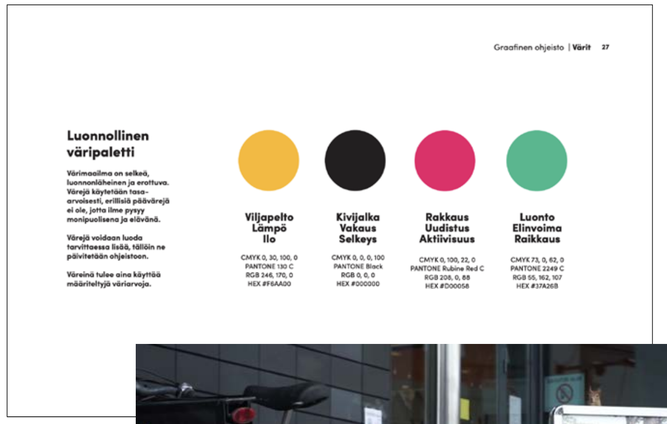

Perusasioiksi graafiseen ohjeistoon riittää:

- **fontti** eli kirjasin, jota käytätte kaikessa pyöriin liittyvässä materiaalissa
- **kaksi-kolme väriä**, jotka kuvaavat lainaamoanne parhaiten
- **logo**, joka toistuu pyörien ja materiaalin yhteydessä. Logo voi olla myös esimerkiksi kunnan tai yhdistyksen muussakin käytössä oleva logo.

Maallemuuttajat 2030 -hankkeen ja Hollolan kunnan kuntapyöräpilotissa hyödynnettiin Hollolan kunnan graafista ohjeistoa, josta napattiin fontti ja värimaailma. Näin pyörät tukevat myös kunnan yhtenäistä viestintää. Pyörien teippauksissa ja materiaaleissa käytettiin Hollolan logoa.

Business Model Canvas

Kumppanit

- Maallemuuttajat 2030 –hanke
- Hollolan kunta
- Paikalliset maaseutu-kohteet

Ydintoiminnot

- Pyörät lainattavissa pää-kirjastolla
- Pyörien huolto tarvittaessa
- Lainausjärjestelmän pyö-rittäminen

Resurssit

- Pyörät ja oheistarvikkeet
- Lainausjärjestelmä
- Lainauspisteen henkilö-kunnan työaika
- Hankehenkilökunnan työaika

Arvolupaus

- Ihmiset saavat vaivatto-masti käyttöönsä polku-pyörän, jolla voi käydä asioilla tai rentoutumassa
- Uusiin paikkoihin tutustu-minen helpottuu
- Satunnaista tarvetta varten ei tarvitse hankkia omaa pyörää, mikä sääs-tää kukkaroa, säilytystilaa sekä luonnonvaroja

Asiakassuhde

- Kertaluontoinen tai useam-min toistuva lainaus
- Lainaustapahtuma henkilö-kunnan kanssa

Kanavat

- Hollolan somekanavat
- Paikallissanomat
- Pyörät ja mainoskyltti fyysises-ti kirjaston edessä
- Maallemuuttajat 2030 -hank-keen viestintä
- ”Puskaradio”

Asiakasryhmät

- Paikalliset asukkaat
- Satunnaiset kulkijat, kuten lomailijat

Kulurakenne

- Kirjaston henkilökunnan työaika
- Pyörien, korien ja kypärien hankinta ja pyörien huollot
- Mainosständit mainoksineen sekä työkalupakit sisältöineen maksettu Maallemuuttajat 2030 –hankkeen puolesta

Tulovirrat

- Kuntapyöräpilotissa ei tuloja, mutta pyöriä voisi myös vuokrata pientä korvausta vastaan tai myydä mainos-/sponsoritilaa pyöristä.